

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ II

VİZE ÖZET

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

- Sevr Barış Antlaşması'nın taslağı **San Remo Konferansı**'nda oluşturulmuştur.
- Osmanlı heyeti San Remo Konferansı'ndaki taslağı kabul etmeyince, İtilaf Devletleri, Yunanistan'a 22 Haziran 1920 tarihinde ileri hareket emri vermiştir.
- Bu nedenle Osmanlı Devleti antlaşmayı kabul etmek zorunda kalmıştır.
- Antlaşma Saltanat Şurası tarafından onaylanmıştır.
- Antlaşma maddeleri gereğince; Doğu Anadolu'da Ermeni ve Kürt devletleri kurulacaktır.
- Osmanlı ordusu 50.700 kişiyi geçmeyecektir.
- Osmanlı'ya İstanbul ve dolayları ile Anadolu'da küçük bir toprak parçası bırakılacaktır.
- İzmir ve çevresi Yunanistan'a, Antalya ve çevresi İtalya'ya, Güneydoğu Anadolu ve Suriye Fransa'ya, Arabistan ve Irak bölgesi İngiltere'ye bırakılacaktır.
- Kapitülasyonlar genişletilecek, Osmanlı devleti işgal devletlerine savaş tazminatı ödeyecektir.
- Azınlıklara her alanda geniş haklar verilecektir.

- ✓ Sevr Barış Antlaşması Osmanlı devletinin imzaladığı son antlaşmadır.
- ✓ Osmanlı Anayasası (Kanun-i Esasi) gereğince Mecliste onaylanmadığı için hukuken geçerliliği yoktur.

KURTULUŞ SAVAŞI CEPHELER DOĞU CEPHESİ

- Doğu Cephesinde Ermeni birlikleri ile mücadele edilmiştir.
- Komutanı Kazım Karabekir Paşa'dır.
- Ermenilerin mağlup edilmesi üzerine **3 Aralık 1920** tarihinde **Gümrü Antlaşması** imzalanmıştır.

Maddeleri:

- Ermeniler Sevr Antlaşması'nı tanımayacaklardır.
- Kars, Sarıkamış ve Iğdır Türkiye'ye verilecektir.

Önemi:

- TBMM hükümetinin yabancı bir devletle imzaladığı ilk antlaşmadır.
- TBMM'nin uluslararası alanda ilk siyasi ve askeri başarısıdır.
- Sevr Antlaşması'ndaki haklarından ilk vazgeçen Ermeniler olmuştur.

GÜNEY CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra İngilizler Hatay, Antep, Maraş, Adana ve Urfa illerini işgal etmişler ancak daha sonra Fransa ile anlaşarak buraları Fransızlara bırakmışlardır.
- Fransızların Ermenilerle birlik olarak güney illerimizi işgal etmeye başlaması üzerine, bölgede Kuvayı Milliye birlikleri ortaya çıkmış ve direniş başlamıştır.
- İşgallere karşı ilk direniş Güney cephesinde **Hatay Dört Yol**'da Fransızlara karşı başlamıştır.
- Sivas Kongresi'nden sonra bölgeye gönderilen gönüllü subaylar direnişi örgütlemeye çalıştılar.
- Maraş'ta **Sütçü İmam**, Antep'te Üsteğmen **Şahin Bey**, Urfa'da Yüzbaşı **Ali Saip Bey** halka liderlik yapmışlardır.

- Yöre halkının kahramanca mücadelesi sonunda; 11 Şubat 1920’de Maraş, 10 Nisan 1920’de Urfa Fransız işgalinden Kurtulmuştur
- Antep Fransızlara karşı kahramanca mücadele etmiş, ancak 9 Şubat 1921’de teslim olmak zorunda kalmıştır.
- Fransa, Güney Cephesi’ndeki direniş karşısında burada tutunamayacağını anlamış ve Sakarya Meydan Muharebesi’nden sonra TBMM Hükümeti ile **Ankara Antlaşması’nı (20 Ekim 1921)** imzalayarak Hatay dışında işgal ettiği yerlerden çekilmiştir. Böylece Güney Cephesi’ndeki askeri mücadele sona ermiştir.

- TBMM, düşmana karşı kahramanca mücadele eden,
- Antep’e “Gazi” (6 Şubat 1921),
- Maraş’a “Kahraman” (1973),
- Urfa’ya “Şanlı” (1984) unvanlarını vermiştir.

DÜZENLİ ORDUNUN KURULMASI

- **İzmir’in işgali**, Millî Mücadele açısından bir dönüm noktası oldu. Çünkü o zamana kadar işgallerin geçici olacağını düşünen Türk milleti, vatanın elden gitmek üzere olduğunu anladı ve vatan savunmasını fiilen üstlendi.
- Harekete geçen Türk milleti, önce **direniş cemiyetleri** ardından da **Kuvâyı Millîye birlikleri** oluşturarak vatanını savunmaya başladı.
- **Çerkes Ethem Bey, Demirci Mehmet Efe ve Yörük Ali Efe** gibi liderler tarafından komuta edilen **Kuvâyı Millîye birlikleri**,

Batı Anadolu’da terhis edilen ordumuzdan kalan boşluğu doldurmaya çalıştı.

- Ancak Kuvâyı Millîye birlikleri sadece kendi bölgelerini korumaya çalışıyordu. Oysa sadece bir bölgenin değil **bütün yurdun** işgalden kurtarılması gerekiyordu.
- Düşmanın tüm yurttan atılabilmesi için Kuvâyı Millîye birliklerinin birleştirilmesi, daha düzenli hâle getirilmesi ve tek merkezden yönetilmesi gerekiyordu.
- Kuvâyı Millîye birliklerini daha düzenli hâle getirmek isteyen Mustafa Kemal, Sivas Kongresi’nden sonra **Ali Fuat Paşa’yı** bölgeye komutan olarak tayin etti.
- Ancak Ali Fuat Paşa komutasındaki Kuvayı Milliye birlikleri ile Yunanlılar üzerine düzenlenen **Gediz Muharebelerinin** başarısızlıkla sonuçlanması Kuvayı Milliye birliklerinin kaldırılarak yerine düzenli ordunun kurulmasını hızlandırdı.
- Bu gelişmeler üzerine Kuvayı Milliye birlikleri kaldırıldı yerine düzenli ordu kuruldu. Batı Cephesi Batı ve Güney Cepheleri olarak ikiye ayrıldı. Batı Cephesi Komutanlığına **Albay İsmet Bey**, Güney Cephesi Komutanlığına ise Albay **Refet Bey** getirildi.

Kuvayı Milliye Birliklerinin Kaldırılma Nedenleri

- Askeri disiplinden yoksun olmaları
- İşgalleri önleyememeleri ve düşmanın ilerleyişini durduramamaları
- Halktan zorla asker ve para toplamaları
- Kendilerine karşı çıkanları cezalandırmaları
- Bazı Kuvayı Milliye komutanlarının başına buyruk hareket etmeleri
- Düzenli düşman kuvvetlerine ancak düzenli birliklerle mücadele edilebileceğinin anlaşılması

TBMM, düzenli orduyu kurmak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla;

- Asker kaçaklarını önlemeye çalışmış ve bu amaçla **Firariler Kanununu** çıkarmıştır.
- Askeri eğitim ve subay yetiştirmek için **Ankara Subay Mektebi** açılmıştır.
- Yeni vergiler konulmuş, Anadolu'daki tüm gelirlere el koyulmuştur.
- Hint ve Afgan Müslümanlarından gelen para yardımı Kabul edilmiştir.
- İtilaf Devletlerine ait depolardan silah ve cephane kaçırılarak Anadolu'ya ulaştırılmıştır.
- Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınmıştır.

BATI CEPHESİ

- İzmir'in işgali (15 Mayıs 1919) üzerine açılmıştır.
- Kurtuluş Savaşı'nın kaderinin belirlendiği cephe.
- Bu cephede Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.
- Başlangıçta Kuvayı Milliye birlikleri ile mücadele verilmiş, ancak Ali Fuat Paşa'nın komutan olarak atamasıyla milli mücadelenin kontrolüne girmiştir.
- Batı Cephesi'nde düzenli ordunun kurulmasıyla İsmet Bey Batı cephesine, Refet Bey de Güney cephesine komutan olarak atanmışlardır.
- Batı cephesi, Kurtuluş Savaşının en uzun süren ve en şiddetli savaşların yapıldığı cephesidir. Bu cephedeki savaşlar **11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması**'nın imzalanmasıyla sona ermiştir.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ (6-10 OCAK 1921)

Nedenleri;

- Yunanlıların; TBMM Hükümeti'ne Sevr'i zorla kabul ettirmek istemeleri,
- Ankara'yı ele geçirip TBMM'yi dağıtmak ve Milli Mücadele'yi engellemek istemeleri,
- Yeni kurulan düzenli Türk ordusunu fazla güçlenmeden ortadan kaldırmak istemeleri,
- Çerkez Ethem ayaklanmasından yararlanmak istemeleri,
- İngiltere'nin kendilerine verdiği desteği devam ettirmek istemeleri...
- 10 Ocak 1921'de İsmet Bey komutasındaki Türk ordusu, İnönü önlerinde yapılan savaşta Yunan ordusunu yenilgiye uğratmıştır.

Sonuçları:

- Düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki ilk zaferidir.
- Türk milletinin TBMM'ye ve düzenli orduya olan güveni artmıştır.
- TBMM'nin otoritesi güçlenmiştir.
- Yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası (**Teşkilat-ı Esasiye Kanunu**) kabul edilmiştir (20 Ocak 1921).
- 12 Mart 1921'de **İstiklal Marşı** kabul edilmiştir. (Yazar: Mehmet Akif Ersoy, Günümüz Bestecisi: Osman Zeki Üngör)
- Çerkez Ethem İsyanı bastırılmıştır.
- Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey'in rütbesi **generalliğe** yükseltilmiştir.
- İtilaf Devletleri **Londra Konferansı**'nı yapmak zorunda kaldılar.
- Sovyet Rusya ile **Moskova Antlaşması** imzalandı.

- Afganistan ile **Dostluk Antlaşması** imzalandı.

LONDRA KONFERANSI (23 ŞUBAT-12 MART 1921)

- Doğu ve Güney cephelerinde kazanılan başarılar, I. İnönü Savaşı'nın kazanılması ve TBMM'nin Sovyet Rusya'ya yakınlaşması üzerine İtilaf Devletleri tarafından düzenlenmiş bir konferanstır.
- **Amaç**; Sevr'i biraz yumuşatarak TBMM'ye kabul ettirebilmek ve Yunan ordusuna toparlanması için zaman kazandırmaktır.
- İtilaf Devletleri, TBMM'yi resmen tanımamak için görüşmelere sadece İstanbul Hükümeti'ni çağırmışlar ancak TBMM'yi temsilen bir temsilcinin bulunabileceğini söylemişlerdir.
- İtilaf Devletleri'nin, Londra Konferansı'na hem Osmanlı Hükümeti'ni hem de TBMM Hükümeti'ni çağırılmalarının amacı, iki hükümet arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanmak istemeleridir.
- Mustafa Kemal, doğrudan çağırılmadıkları sürece konferansa katılmayacaklarını bildirmesi üzerine İtilaf Devletleri, TBMM Hükümeti'ni konferansa resmen çağırmak zorunda kalmışlardır.
- Konferansta İstanbul Hükümeti adına konuşan Tevfik Paşa'nın, "Söz hakkı milletimin gerçek temsilcisi olan TBMM üyelerininindir." diyerek, söz hakkını Ankara Hükümeti temsilcisine bırakması, İtilaf Devletleri'nin ikilik ve çatışma planlarını bozmuştur.
- Mustafa Kemal bu konferanstan bir sonuç çıkmayacağını bildiği halde; Türk milletinin haklı davasını ve Misakı Milli'yi dünyaya duyurmayı,
- İtilaf Devletleri'nin "Türkler barışa yanaşmıyor" propagandalarına engel olmayı,
- Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğunu kanıtlamayı amaçlamıştır.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 MART 1921)

- I. Dünya Savaşı sırasında Rusya'da Bolşevik İhtilali meydana gelmiş, Çarlık Rusya yıkılarak Sovyet Rusya kurulmuştu. Sovyet Rusya, İtilaf Devletlerinden ayrılarak sömürgeciliğe karşı çıktığı ve bu yüzden Anadolu hareketini desteklemiştir.
- TBMM ile siyasi ilişki kuran **ilk büyük devlet** Sovyet Rusya olmuştur. Bunda; Doğu'da Ermenilerin yenilgiye uğratılması, I. İnönü Savaşı'nın kazanılması ve TBMM'nin Londra Konferansı'na çağırılması etkili olmuştur.

Maddeleri;

- Her devlet (taraflar) kendi geleceğine kendisi karar verecektir. Bu madde ile Sovyet Rusya ve TBMM Hükümeti, birbirlerinin bağımsızlıklarına saygılı olacaklarına dair güvence vermişlerdir.
- Taraflardan birinin tanımadığı uluslararası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır. Bu madde iki devletin dış politikada birlikte hareket edeceğini gösterir. Bu madde ile **Sovyet Rusya Misak-ı Milli'yi tanımış ve Sevr Antlaşması'nı reddetmiştir.**
- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya'sı arasında imzalanan bütün antlaşmalar geçersiz sayılacaktır. Bu madde iki ülkede de köklü rejim değişikliği olduğunu gösterir.
- Batum'un Gürcistan'a bırakılması şartıyla Sovyet Rusya Gümrü Antlaşması'nı ve Doğu sınırını tanıyacaktı. Batum, Misak-ı Milli'den verilen **ilk tavizdir.**
- 1 Mart 1921 tarihinde Afganistan'la dostluk antlaşması imzalanmıştır. Afganistan, TBMM'yi tanıyan **ilk Müslüman devlettir.**
- 12 Mart 1921 tarihinde Mehmet Akif Ersoy'un eseri olan şiir İstiklal Marşı olarak kabul edilmiştir. Önceleri değişik bestelerle okunan İstiklal Marşı 1930 yılında Osman Zeki Üngör

tarafından yeniden günümüzde kullanılan şekli ile bestelenmiştir.

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ (23 MART- 1 NİSAN 1921)

Sebepleri;

- Londra Konferansı'ndan bir sonuç alınamaması,
- Sevr'i TBMM'ye zorla kabul ettirme amacı,
- Yunanistan'ın gücünü İtilaf Devletlerine kanıtlamak istemesi
- Bu amaçla Yunanlılar 23 Mart'ta Bursa ve Uşak üzerinden saldırıya geçmiş ancak başarılı olamayarak geri çekilmişlerdir. Türk birlikleri önemli bir zafer daha kazanmıştır.
- Yunanlıların geri çekilmesinden sonra Aslıhanlar ve Dumlupınar çevresinde Yunan kuvvetlerine taarruz eden Türk birlikleri beklediği sonuçları alamamıştır.
- Bu durum Türk ordusunun henüz taarruz gücüne ulaşmadığını gösterir.

Sonuçları;

- Halkın TBMM Hükümeti'ne ve düzenli orduya olan güveni artmıştır.
- Mustafa Kemal Paşa, Batı Cephesi komutanlığına çektiği kutlama telgrafında: "Siz orada yalnız düşmanı değil, aynı zamanda Türk Milleti'nin makûs (kötü giden) talihini de yendiniz." diyerek zaferin önemini vurgulamıştır.
- İtalyanlar Anadolu'da işgal ettiği yerleri boşaltmaya başlamışlardır. (İtalya, Sakarya Savaşı'ndan sonra tamamen Anadolu'dan çekilecektir.)

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞLARI (10 - 24 TEMMUZ 1921)

Sebepleri;

- Yunanlılar, İnönü Savaşları'nın intikamını almak,
- TBMM Hükümetini ortadan kaldırıp milli mücadele hareketini engellemek,
- Sevr Antlaşmasını Türk milletine kabul ettirmek amacıyla İngiltere'den aldıkları silah ve askeri malzemelerle yeni bir saldırı için tekrar hazırlıklara başladılar.
- 10 Temmuz 1921 günü üstün kuvvetlerle Eskişehir ve Afyon yönünde saldırı başlatan Yunanlılar, Türk ordusunu geri çekilmeye zorladılar.
- Kütahya-Eskişehir Savaşları, Batı cephesinde aldığımız ilk ve tek yenilgidir.

Sonuçları;

- Kütahya-Eskişehir yenilgisi üzerine Türk kuvvetleri Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle; Yeniden toparlanmak için zaman kazandırmak, Düşmanla arasında doğal bir engel oluşturmak, Yunan kuvvetlerini ordu merkezlerinden uzaklaştırmak, Taarruz gücüne erişebilmek için ihtiyaçlarını karşılamak ve eksikliklerini gidermek amacıyla Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.
- Kütahya, Eskişehir ve Afyon Yunanlıların eline geçmiştir.
- TBMM'de olumsuz tartışmalar yaşanmış ve Mustafa Kemal Paşa'ya karşı tepkiler yoğunlaşmıştır.
- Meclis'in Kayseri'ye taşınması fikri gündeme geldi.
- İsmet Paşa Genelkurmay Başkanlığı görevinden alınmış ve Milli Savunma Bakanı Orgeneral Fevzi Paşa'yı bu vazifeye görevlendirmiştir.

- Dış politikada İtalya geri çekilme işlemini durdururken, Fransa da barış görüşmelerini uzatmıştır.

BAŞKOMUTANLIK KANUNU (5 AĞUSTOS 1921)

- Eskişehir-Kütahya Muharebeleri sonucunda, Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi, TBMM'de Mustafa Kemal'e yönelik tartışmaların başlamasına neden oldu.
- Mustafa Kemal, Meclisin tüm yetkilerinin üç aylık bir süre için kendisine verilmesi şartıyla, Başkomutanlığı kabul edeceğini belirtti. Mustafa Kemal Paşa'ya karşı olan milletvekilleri onun başarısızlığa uğrayacağını ve yıpranacağını; sevenler ise, orduyu ve Türk milletini içine düştüğü zor durumdan Mustafa Kemal Paşa'nın kurtaracağına inanıyorlardı.
- 5 Ağustos 1921'de kabul edilen Başkomutanlık Kanunuyla, Mustafa Kemal Paşa'ya Meclisin tüm yetkileri verilerek (yasama, yürütme, yargı), üç aylık bir süre için Başkomutan seçildi.
- Başkomutanlık Kanununun Mustafa Kemal'e verilmesiyle Mustafa Kemal Paşa, Erzurum Kongresi öncesinde istifa ederek ayrıldığı askerlik görevine yeniden dönmüştür.
- Mustafa Kemal Paşa'nın bu yetkiyi istemesindeki temel amaç; hızlı karar alıp uygulayabilmek ve devlet işlerinde tek başına hareket edebilmektir.
- Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutanlık yetkisi, daha sonra süresiz hale getirilmiştir. Bu durum Meclisin Mustafa Kemal Paşa'ya karşı güveninin arttığını gösterir.

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (7-8 AĞUSTOS 1921)

- Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; ordunun acil ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yetkisini kullanarak, 8 Ağustos 1921'de Tekalifi Milliye Emirlerini (Milli Yükümlülükler) yayımladı.
- Bu emirlere göre; Her aile bir çift çorap, çarık, çamaşır ile bir elbise verip bir askeri giydirecektir.
- Herkes elindeki tüm silah ve cephaneyi üç gün içerisinde orduya teslim edecektir.
- Ulaşım aracı olanlar, ayda 100 km'lik mesafe için savaş araç ve gereci taşıyacaktır.
- Silah yapımını bilen zanaatkârlar ordu hizmetine girecektir. Eli silah tutan herkes orduya katılacaktır.
- Bu yardımların mümkün olan en kısa sürede toplanabilmesi için her ilçede bir "Tekalif-i Milliye Komisyonu" kurulacak ve bu komisyonların hızlı çalışmasını sağlamak için de İstiklal Mahkemeleri kurulacaktır.
- Tekalifi Milliye Emirleri ile Kurtuluş Savaşı yıllarında Yeni Türk Devleti'nin gelirleri ordunun ihtiyaçlarını karşılayamadığından Tekalifi Milliye Emirleri çıkartılarak ordunun ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır.
- Türk halkı kendisinden istenilen yardımları fazlasıyla vermiş ve bir hafta içerisinde ordunun ihtiyaçları büyük ölçüde karşılanmıştır.
- Tekalifi Milliye Emirleri'nin yayınlanması, "Topyekün Seferberlik" halinin başlatıldığını gösterir.
- Milli birlik ve beraberliğin, dayanışmanın en güzel örneğidir.

- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nin devam ettiği sıralarda 15-16 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da Maarif (Eğitim) Kongresi toplanmıştır. Kongreye Mustafa Kemal ile birlikte 180 eğitimci katılmıştır.
- Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra yeni Türk devletinin eğitim politikasının nasıl olacağı bu kongrede belirlenmiştir.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 AĞUSTOS-13 EYLÜL 1921)

Sebepleri;

- Yunanlılar; Sevr'i Türklere zorla kabul ettirmek, Ankara'yı alarak TBMM'yi ve düzenli orduyu yok etmek amacıyla 23 Ağustos 1921'de saldırıya geçtiler.
- Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, kanla ıslanmadıkça bırakılamaz." emrini vererek 'topyekûn savaş' taktiğini uygulamıştır.
- Bu savaş ile Yunan ordusu bozguna uğratılmış, saldırı gücü kırılmış ve geri çekilmek zorunda kalmıştır. Sakarya Irmağı'nın doğusu düşmandan tamamen temizlenmiştir.

Sonuçları;

- Yunan ordusunun saldırı gücü kırılarak savunma durumuna çekildi. Türk ordusu taarruz konumuna geçti.
- Türk ordusunun 1683 II. Viyana Kuşatmasından beri Avrupa karşısında devam eden gerileyişi sona erdi.
- TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya "Mareşallik" rütbesi ve "Gazilik" unvanı verdi (19 Eylül 1921).
- Türk ordusu bu savaşta çok sayıda subayını kaybettiği için Sakarya Muharebesi "Subaylar Savaşı" olarak da bilinir.

- İtalyanlar, Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden tamamen çekildiler.
- İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılıkları iyice arttı ve birlik tamamen bozuldu.
- İtilaf Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'a ateşkes teklifinde bulundular.
- Sovyet Rusya ile Kars Antlaşması, Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı Bu durum TBMM Hükümeti'nin varlığını, askeri alandaki başarılarıyla kabul ettirdiğini gösterir.

KARS ANTLAŞMASI (13 EKİM 1921)

- Sovyet Rusya'nın isteğı ile Kafkas Cumhuriyetleri ile (Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan) TBMM Hükümeti arasında Kars Antlaşması imzalandı (13 Ekim 1921).
- Buna göre; Doğu sınırımız kesin olarak çizilmiştir.
- Moskova Antlaşması'nın onaylanması niteliğindedir.
- Ukrayna Cumhuriyeti ile TBMM Hükümeti arasında da bir dostluk antlaşması imzalanmış, Sovyet Rusya'nın TBMM'ye yapacağı yardımlara kesinlik kazandırılmıştır.

ANKARA ANTLAŞMASI (20 EKİM 1921)

- Fransa ile TBMM Hükümeti arasında imzalandı. Buna göre;
- İki taraf arasındaki silahlı mücadele sona erecek, Fransızlar, işgal ettiği yerlerden çekilecek, Hatay Fransa'nın mandası Suriye'de kalacak fakat bu bölgelerde dili Türkçe olan özel bir yönetim kurulacak.
- Bu antlaşma ile Hatay'da Türk kültürünün korunmasını kolaylaştırmış ve Hatay'ın 1939'da anavatana katılmasına katkı sağlamıştır.

- Hatay'ın Fransa'ya bırakılması Misakı Milliden verilen ikinci tavizdir.
- TBMM'yi ve Misakı Milliye tanıyan ilk İtilaf Devleti Fransa'dır.
- Hatay ve İskenderun dışında bugünkü Suriye sınırimız çizildi.
- Güney cephesi kapandı ve buradaki birliklerimiz Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 AĞUSTOS – 18 EYLÜL 1922)

- Sakarya Zaferinden sonra Türk Ordusunun taarruz hazırlıkları uzun sürünce Meclis'te Başkomutan Mustafa Kemal'e karşı muhalefet başladı.
- Taarruzu geciktirmekle ve Meclisi oyalamakla suçlanan Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, yaptığı konuşmada; "Efendiler bizim de amacımız taarruzdur. Fakat yarı hazırlanmış bir orduyla taarruz etmek, kaybedilmiş bir savaştan daha kötü sonuçlar doğurabilir." diyerek hazırlıkların sürdüğünü ve uygun zamanın beklendiğini söylemiştir.
- Büyük Taarruz öncesinde mecliste alınan bir kararla, Başkomutanlığın süresiz olarak Mustafa Kemal'de kalmasına karar verilmiştir. Meclisin bu tutumu Mustafa Kemal'e duyulan güvenin arttığını gösterir.
- 26 Ağustos 1922 günü sabah saatlerinde başlayan Türk taarruzu ile Yunan siperleri altı saatte aşıldı ve Yunan ordusu kaçmaya başladı. 30 Ağustos 1922'de yapılan Başkomutanlık (Dumlupınar) Meydan Muharebesi'nde Yunan ordusunun büyük bir bölümü yok edildi.
- Atatürk'ün "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" emrini alan kahraman Türk ordusu, 9 Eylül günü İzmir'e, 11 Eylül günü Bursa'ya ve 18 Eylül günü Balıkesir'e ulaşarak tüm Batı Anadolu'yu düşmandan temizledi.

- Türk ordusunun İstanbul üzerine yürüyeceğini anlayan İngilizler, ateşkes istediler.

Sonuçları;

- Batı Anadolu Yunan işgalinden tamamen kurtarılmıştır.
- Kurtuluş Savaşı'nın askeri safhası başarıyla tamamlanmıştır.
- Türk ordusunun kesin zaferi nedeniyle İtilaf Devletleri TBMM'ye ateşkes teklifinde bulunmuşlar, bunun sonucunda da Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır.
- Büyük Taarruz, tamamen taarruza ve düşmanı yurttan atmaya yönelik bir savaştır.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

- Mudanya Ateşkes Antlaşmasının yapılmasında; Yunanistan'ın Türk ordusu karşısında kesin yenilgiye uğraması,
- İngiltere'nin Türkiye ile yeni bir savaşı göze alamaması, İngiliz halkının ve sömürgelerinin savaş istememesi,
- Fransa ve İtalya'nın İngiltere'yi yalnız bırakması, Mustafa Kemal'in diplomatik atağa geçerek Boğazlar üzerinde olası bir savaşta Sovyet Rusya'nın da Türkiye'yi destekleyeceğini dünyaya ilan etmesi etkili olmuştur.
- Görüşmelere; İngiltere, Fransa, İtalya ve TBMM Hükümeti adına İsmet Paşa katılmıştır. Yunan temsilcileri ateşkes görüşmelerine katılmamış, görüşmelerde Yunanistan'ı İngiltere temsil etmiştir.
- Yunanistan'ın görüşmelere katılmadığı halde alınan kararları kabul etmesi, kendi iradesiyle hareket etmediğini, İngiltere'nin güdümünde olduğunu gösterir.

Maddeleri;

- Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki savaş sona erecektir.
- Yunanistan, 15 gün içinde Doğu Trakya'yı (Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ) boşaltacaktır.
- TBMM Hükümeti, barış antlaşması imzalanıncaya kadar bölgede kalacaktır.
- İstanbul ve Boğazlar, TBMM Hükümeti'ne bırakılacak, ancak İtilaf Devletleri kuvvetleri kesin barış yapıncaya kadar burada kalacaklardır. Bu madde Osmanlı Devleti'nin hukuken sona erdiğinin göstergesidir.

Sonuçları;

- Türk Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadele dönemi sona erdi, diplomatik mücadele dönemi başladı.
- Doğu Trakya (Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ) ve İstanbul savaş yapılmadan kurtarıldı. Türk-Yunan mücadelesi kesin olarak sona erdi.
- İtilaf Devletleri bu antlaşmayı imzalamakla Yeni Türk Devleti'nin siyasi varlığını tanımış oldular.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)

- Konferansın toplanma yeri için İtilaf Devletleri Paris'i TBMM ise İzmir'i önermiş, ancak uluslararası geleneklere göre görüşmelerin tarafsız bir yerde yapılması gerektiğinden Lozan kabul edilmiştir.
- Konferansta Türkiye'yi şmza heyeti olarak İsmet Paşa, Dr. Rıza Nur ve Hasan Saka temsil etmiştir.
- TBMM, Lozan'a gidecek heyetten, Kapitülasyonlar ve Ermeni sorunu (azınlıklar) konularında kesinlikle taviz verilmemesini istemiştir. TBMM Hükümetinin azınlıklar ve kapitülasyonlar

konusunda taviz vermemesi, tam bağımsızlıktan ödün verilmeyeceğini gösterir.

- Konferansa; İngiltere, Fransa, İtalya, TBMM Hükümeti, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya, Japonya, Belçika ve Portekiz doğrudan katılmıştır.
- Sovyet Rusya ve Bulgaristan Boğazlar konusu görüşülürken bulunmuş, ABD ise gözlemci olarak katılmıştır.
- İlk görüşmeler Kapitülasyonlar, Boğazlar, Ermeni sorunu, Musul gibi konularda antlaşma sağlanamadığı için 4 Şubat 1923'te kesilmiş ancak daha sonra görüşmelere yeniden başlanmış ve 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalanmıştır.

Maddeleri;

- Suriye Sınırı: Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması esas alınmıştır. (Hatay Misakı Milli sınırları dışında kalmıştır)
- Irak Sınırı: Musul Sorunu yüzünden çözümlenememiş, Türkiye ile İngiltere arasında yapılacak görüşmelerle belirlenmek üzere ileri bir tarihe ertelenmiştir.
- Batı Sınırı: Meriç Nehri sınır kabul edilmiştir.
- Bozcaada, Gökçeada Türkiye'ye, Rodos ve Oniki Ada İtalya'ya, Kıbrıs İngiltere'ye, diğer bütün adalar Yunanistan'a ait olduğu kabul edilmiştir. (Adalar Osmanlı dönemindeki antlaşmalar neticesinde çok daha önceleri elden çıkmıştır. Bu antlaşmada sadece teyit edilmiştir.)
- Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır. (Tam bağımsızlık-ekonomik bağımsızlık ile ilgilidir)
- Boğazlar; Başkanlığını Türkiye'nin yapacağı, uluslararası bir komisyona bırakıldı. Boğazların, Türkiye'nin başkanlığındaki uluslararası bir komisyona bırakılması Türkiye'nin egemenlik haklarını zedeleyici niteliktedir.

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA

- Azınlıklar; Türkiye'deki tüm azınlıklar Türk vatandaşı kabul edilmiştir. Avrupalıların azınlıkları bahane ederek işlerimize
- karışması engellenmiştir. (tam bağımsızlık)
- Nüfus Mübadelesi (Etabli-Yerleşik Sorunu) Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin karşılıklı olarak değiştirilmesi kararı alınmıştır.
- Yabancı Okullar; Türkiye'deki bütün yabancı okulların Türk devletinin düzenleyeceği esaslara göre eğitim yapmaları kararlaştırılmıştır. Türkiye egemenlik haklarından taviz vermemiştir.
- Savaş Tazminatı: Yunanistan, Edirne'nin Karaağaç kasabasını Türkiye'ye vermiştir. Yunanistan'ın savaşın sorumluluğunu üstlendiğini gösterir.
- Fener Rum Patrikhanesi; Türkiye aleyhinde siyasi faaliyetlerde bulunmamak şartıyla açık bırakılmıştır. Dinî özgürlüklere önem verildiğini ve hoşgörülü olduğunu gösterir.
- Dış Borçlar: Osmanlı borçlarının Osmanlı Devletinden ayrılan devletlere paylaştırılarak taksitle ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Lozan Antlaşması'nın Önemi

- Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü tüm devletler tarafından tanınmıştır.
- Misakı Milli sınırları büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir.
- Günümüze kadar geçerliliğini koruyan bir antlaşmadır. Emperyalizme karşı başarılı olması nedeniyle sömürge altındaki milletlere örnek olmuştur.

- Lozan Barış Konferansı'na İtilaf devletlerinin İstanbul hükümetini de çağırması üzerine **1 Kasım 1922** tarihinde **Saltanat** kaldırılmıştır.
- 1 Nisan 1923 tarihinde I. Meclis seçim kararı almış ve seçimlerin ardından II. Meclis 11 Ağustos itibarıyla göreve başlamıştır.
- II. Meclis 23 Ağustos 1923 tarihinde **Lozan Barış Antlaşmasını** onaylamıştır.
- 9 Eylül 1923 tarihinde **Halk Fırkası** kurulmuştur.
- 13 Ekim 1923 tarihinde ise Yeni Türk Devleti'nin **başkenti** Ankara olarak kabul edilmiştir.
- 29 Ekim 1923 tarihinde **Cumhuriyet** ilan edilmiştir.
- İlk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa, İlk başbakan İsmet Paşa ve İlk Meclis Başkanı Ali Fethi Bey olmuştur.
- 20 Nisan 1924 tarihinde **Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (Anayasa)** ilan edilmiştir. Buna göre; Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir, Başkenti Ankara ve dini İslam'dır.
- 3 Mart 1924 tarihinde **Halifelik** kaldırılmıştır. Son Halife Abdülmecit Efendi'dir.
- Bu kanunla birlikte; Osmanlı hanedanı yurt dışına çıkartılmış.
- Şer'îye ve Evkaf Vekaleti kaldırılmış yerine Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuş, Erkan-I Harbiye Vekaleti (Savaş Bakanlığı) kaldırılmış, bundan sonra Milli Savunma Vekaleti ve Genelkurmay Başkanlığı olarak devam etmiştir.

ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ VE İSYANLAR

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Kuruluşu (17 Kasım 1924)

- Saltanat'ın kaldırılması, Cumhuriyet'in ilanı ve sonrasında Halifeliğin kaldırılması Mustafa Kemal Paşa ile yakın arkadaşları arasında fikir ayrılıklarının doğmasına yol açmıştır. Bu nedenle Halk Fırkası içerisindeki muhalif grup partiden ayrılarak kendi partilerini kurmuşlardır.
- 17 Kasım 1924 tarihinde kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na Kazım Karabekir Paşa, Refet Paşa, Ali Fuat Paşa, Rauf Bey, Dr. Adnan Adıvar gibi Milli Mücadelenin önemli isimleri katılmıştır.
- Parti 5 Haziran 1925 tarihinde Şeyh Sait isyanında rol oynadığı gerekçesi ile kapatılmıştır.

Şeyh Sait İsyanı (13 Şubat 1925)

- 13 Şubat 1925 tarihinde Bingöl'ün Ergani ilçesinde çıkmıştır. İlk bakışta dini nitelikli bir isyan olarak gözükse de içerisinde dini nedenlerle birlikte Kürt milliyetçiliği de vardır. Ayrıca İsyanın çıktığı sıralarda Musul konusu gündemdedir. İngilizlerin isyanın çıkmasında ve gelişmesinde destekleri vardır.
- İsyan çıktığı sırada Başbakanlık görevinde Ali Fethi Bey vardır. İsyanı bastırmakta başarılı olamayınca istifa etmiş yerine İsmet Paşa hükümeti kurulmuştur.
- İsmet Paşa'nın göreve gelmesiyle birlikte 4 Mart 1925 tarihinde Takrir-i Sükun Kanunu ilan edilmiş ve isyana karşı sert tedbirler alınmıştır.
- Kısa süre içerisinde isyanın baş aktörleri yakalanarak İstiklal Mahkemelerinde yargılanmışlardır.

İzmir Suikasti Girişimi (16 Haziran 1926)

- Cumhuriyet'in ilanına ve yapılan devrimlere muhalif olan bazı kesimler Mustafa Kemal Paşa'yı ortadan kaldırıp iktidarı ellerine almak adına bir suikast planlamışlardır.
- Plana göre Mustafa Kemal Paşa yurt gezisi sırasında uğrayacağı İzmir'de aracına ateş edilerek öldürülecektir.
- Ancak Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'e seyahatinin aksaması planı yapanlar arasında hükümetin haber aldığına dair bir kuşku yaratmış ve yargılanmaktan korkan plancılarından Giritli Şevki İzmir Valisi Kazım Bey'e durumu anlatmıştır.
- Bunun üzerine suikastciler kaldıkları otelde silahları ile birlikte yakalanmışlardır.
- Suikastin detaylı olarak araştırılması adına Ankara ve İzmir'de İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.
- Bu mahkemelerde önemli komutanlardan Kazım Karabekir Paşa, Refet Paşa ve Ali Fuat Paşa da yargılanmış ve beraat etmişlerdir.
- İzmir Suikasti davası ile birlikte Cumhuriyet içerisindeki İttihatçı kadro tasfiye edilmiştir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kuruluşu (12 Ağustos 1930)

- 1929 yılına gelindiğinde birçok devrim yapılmasına karşın Cumhuriyet halen istenilen ekonomik seviyeye ulaşamamıştır. Bir de 1929 yılında dünya genelinde çıkan ekonomik kriz Türkiye ekonomisini iyice sarsmıştır.
- Bununla birlikte bu tarihe kadar halen Halk Fırkası tek parti konumundadır.
- Mustafa Kemal Paşa'da demokrasinin sağlanması için iktidar partisinin bir muhalefet partisi ile denetlenmesi gerektiğini düşünmekte idi. Bu amaçla eski Başbakanlardan Ali Fethi Bey'e bir parti kurmasını önermiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın desteği

ve bilgisi dahilinde 12 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur.

- Ancak kısa süre içerisinde sadece partinin siyasi görüşünü destekleyenler değil tüm muhalif gruplar partiye katılmaya başlamıştır.
- Bunun üzerine partinin başkanı Ali Fethi Bey partinin amacından uzaklaştığı gerekçesi ile 17 Kasım 1930 tarihinde partisini fesh etmiştir.
- Böylece Cumhuriyet tarihindeki ikinci çok partili hayat denemesi de başarısızlık la sonuçlanmıştır.

Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

- Türkiye Cumhuriyeti'nin laik ve demokratik düzenine karşı olan Derviş Mehmet öderliğindeki bir grup 23 Aralık 1930 tarihinde İzmir'in Menemen ilçesinde ayaklanmıştır.
- Ayaklanmaya müdahale eden birlikte görev yapan Asteğmen Kubilay isyancılar tarafından şehit edilmiştir.
- Kısa süre içerisinde isyancılar yakalanarak **Divan-ı Harp** Mahkemeleri'nde yargılanmışlardır.

ATATÜRK DÖNEMİNDE YAPILAN İNKILAPLAR

- Türk İnkılabı sürecinde Eğitim, Kültür, Hukuk, Ekomini, Sosyal, Toplumsal ve Sağlık alanlarında birçok devrim yapılmıştır.
- Bu dönemde yapılan devrimlerle Türk ulusunun kendi kimliğini koruyarak çağdaş uygarlığın bir parçası olması hedeflenmiştir.
- Atatürk döneminde yapılan devrimlerle beraber 20 yıldan kısa bir süre içerisinde Cumhuriyet çağdaş ve laik temeller üzerine oturtulmuştur.

SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR	HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR
1-Saltanatın Kaldırılması (1922) 2-Ankara'nın Başkent İlan Edilmesi (1923) 3-Cumhuriyetin İlanı (1923) 4-1921 ve 1924 Anayasaları 5-Halifeliğin Kaldırılması (1924) 6-Ordunun Siyasetten Ayrılması (1924) 7-Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri (1924-1930) 8-Kadınlara Siyasi Hakların Verilmesi (1930-33-34)	1-1921 Anayasası (1921) 2-1924 Anayasası (1924) 3-Şer'iyye Mahkemelerinin Kapatılması (1924) 4-Türk Medeni Kanunun Kabulü-İsviçre (1926) 5-Türk Ceza Kanunu-İtalya 1926 6-Türk Ticaret Kanunu-Almanya 1926 7-Borçlar Kanunu-İsviçre 1928
EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA İNKILAPLAR	EKONOMİ ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR
1-Tevhid-i Tedrisat Kanunu 1924 2-Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun 1926 3-Harf İnkılabı-Latin Alfabesinin Kabulü 1928 4-Güzel Sanatlar Akademisinin Açılması 1928 5-Millet Mekteplerinin Açılması 1929 6-Türk Tarih Kurumunun Kurulması 1931 7-Türk Dil Kurumunun Kurulması 1932 8-Halk Evlerinin Açılması 1932 9-Üniversite Reformu 1933 10-İstanbul Üniversitesinin Açılması 1933 11-Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin Açılması 1936 12-Devlet Konservatuvarının Kurulması 1936 13-Resim ve Heykel Müzesinin Açılması 1937	1-İzmir İktisat Kongresi 1923 2-Türkiye İş Bankasının Kurulması 1924 3-Aşar Vergisinin Kaldırılması 1925 4-Örnek Çiftliklerin Kurulması 1925 5-Tarım Kredi Kooperatiflerinin Kurulması 1925 6-Kabotaj Kanununun Kabulü 1926 7-Teşvik-i Sanayi Kanununun Çıkarılması 1927 8-Toprak Reformunun Yapılması 1929 9-Devletçilik İlkesinin Uygulanması 1933 10-I. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1933 11-Sümerbank (1933) ve Etibank'ın (1935) Kurulması 12-Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün Kurulması 1935 13-II. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1938 14-Karabük Demir Çelik Fabrikasının Açılması 1939
SOSYAL VE TOPLUMSAL ALANDA İNKILAPLAR	TARIM ALANINDA İNKILAPLAR
1-Şapka İnkılabı-Kılık Kıyafette Yenilik (1925) 2-Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması (1925) 3-Takvim, Saat (1925) ve Ölçülerde Değişiklik (1931) 4-Soyadı Kanunu (1934) 5-Lakap ve Unvanların Kullanımının Yasaklanması (1934) 6-Kadınlara Siyasi Hakların Verilmesi (1930-33-34) 7-Hafta Tatilinin Cuma'dan Pazar'a Alınması (1935)	1-Aşar Vergisinin kaldırılması (1925) 2-Tarım Kredi Kooperatiflerinin kurulması(1925) 3-Atatürk Orman Çiftliğinin kurulması(1925) 4-Yüksek Ziraat Enstitüsünün kurulması 5-Ziraat Okullarının açılması 6-Toprak Reformu (1929)
SAGLIK ALANINDA İNKILAPLAR	LAİKLEŞME AŞAMALARI
1-Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Kurulması (1920) 2-Numune Hastanelerinin açılması(1924) 3-Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılması(1930) 4-Veremle Mücadele Cemiyetlerinin kurulması 5-Senatoryum ve Dispanserlerin kurulması	1-Saltanatın Kaldırılması (1922) 2-Halifeliğin Kaldırılması (1924) 3-Şer'iyye Vekaletinin Kaldırılması (1924) 4-Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması 1924 5-Medeni Kanunun Kabulü (1926) 6-"Devletin Dini İslam'dır" maddesinin anayasadan çıkarılması (1928) 7-Laiikliğin anayasaya girmesi (1937)

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1923-1930

- Türkiye bu dönemde daha çok Lozan'dan kalan sorunların çözümü için uğraşmıştır.
- Dış politikanın temel amacı “Yurtta Sulh ve Cihanda Sulh”dur.
- Yapılacak antlaşmalar sırasında akılcılık ve bilimsellik ön planda tutulmuştur. Sorunların çözümü için yavaş yerine barış ilkesi tercih edilmiştir.

IRAK SINIRI VE MUSUL MESELESİ

- Lozan Barış Antlaşması'yla Musul sorunu çözüme kavuşturulamamıştı. Türk Hükümeti, Musul halkının çoğunun Türk olmasından dolayı Musul'un kendisine bırakılmasını istiyordu.
- İngiltere ise bölgenin zengin petrol yataklarına sahip olması ve ekonomik çıkarları dolayısıyla Musul topraklarını bırakmak istemiyordu. Lozan'da Musul sorununun iki taraf arasında yapılacak karşılıklı görüşmelerle halledilmesine karar verilmişti.
- İkili görüşmeler sırasında bir çözüm sağlanamamış ve durum Milletler Cemiyetine götürülmüştü.
- İngiltere'nin uzlaşmaz tutumu üzerine Türkiye, bölgeye müdahale kararı almış, fakat bu sırada Şeyh Said İsyanı'nın çıkması, müdahalenin gerçekleşmesini engellemişti. Türkiye, Şeyh Said isyanıyla uğraştığı için gerekli askeri müdahalede bulunamadı.
- Sonuç olarak 5 Haziran 1926'da iki ülke arasında Ankara Antlaşması imzalanmış ve Musul sorunu çözülmüştür.

Ankara Antlaşması (1926)

- Türkiye ile İngiltere arasında yapıldı.
- Musul, İngiliz mandasındaki Irak'a verildi.
- Musul'un petrol gelirlerinin % 10'u yirmi beş yıllığına Türkiye'ye verildi.
- Türkiye beş yüz bin İngiliz sterlini karşılığı bu hakkından vazgeçti.

Önemi

- Türk-İngiliz anlaşmazlığı sona erdi.
- Musul'un kaybıyla Misak-ı Milli'den taviz verildi.
- Musul'daki Türkleri koruyucu kararlar alınmadı.

DIŞ BORÇLAR SORUNU

- Fransa ile aramızda sorun oldu.
- Türkiye'den alacağı en fazla devlet olan Fransa, borçların altın olarak ödenmesini istedi.
- Türkiye ise borçların kağıt para olarak ve Fransız frangı şeklinde ödenmesini kabul ettirdi.
- Türkiye borçların anaparasını 1954'e, faizlerini ise 1984'e kadar ödedi.
- 1929'da başlayan dünya ekonomik bunalımı Türkiye'nin borçlarını geç ödemesinde etkili oldu.

YABANCI OKULLAR SORUNU

- Avrupalı devletler kapitülasyonlar aracılığıyla Osmanlı Devleti'nde pek çok farklı okullar açmışlar ve çeşitli haklara sahip olmuşlardı.
- Bu okullar, zamanla Osmanlı Devleti'ne karşı bazı zararlı faaliyetlerde bulunmaya başlamışlardı.

- Lozan Barış Antlaşması'yla; bu okullarla ilgili tek yetkili kurumun TBMM olmasına karar verilmiş ve bu okulların eğitim sistemini düzenleme yetkisi TBMM'ye verilmişti.
- 3 Mart 1924 tarihinde Tevhidi-Tedrisat Kanunu'nun çıkarılmasıyla tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştı.
- Lozan'da yabancı okulların Türk milli eğitim sistemine bağlanması kararlaştırılmış, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile de bu durum pekiştirilmişti.
- Ancak, Fransa ile Papalık yabancı okullarda Türk öğretmenlerin görev yapmasına ve bazı derslerin Türkçe okutulmasına karşı çıktılar.
- Türkiye, bu sorunun kendi iç meselesi olduğunu bildirdi. Bu okullarda tarih, coğrafya, Türkçe derslerinin Türk öğretmenlerce okutulması, Türk müfettişlerince denetim yapılması kararlaştırıldı.

NÜFUS MÜBADELESİ (NÜFUS DEĞİŞİMİ) SORUNU

- Nüfus mübadelesi Yunanistan'la aramızda sorun olmuştur. Lozan Antlaşması'na göre İstanbul Rumlarıyla Batı Trakya Türkleri hariç diğer Türk ve Rumların yer değiştirmesi kararlaştırılmıştı.
- Yunanistan, özellikle İstanbul'da daha çok Rum bulundurmak istiyordu. Sorun, Milletler Cemiyeti ve Lahey Adalet Divanı'nda da çözümlenemedi.
- Türkiye ile Yunanistan arasında 10 Haziran 1930'da bir antlaşma yapıldı.
- İstanbul Rumlarının ve Batı Trakya Türklerinin yerleşme tarihlerine bakılmaksızın yerlerinde kalmaları kabul edildi. Diğer yerlerdeki Türk ve Rumlar yer değiştirecekti.